

# Jūgendstila atgriešanās

Arhitekts Jānis Krastiņš: Rīgai ir, ar ko lepoties

18. aprīlis 2010 08:35

**R**īgas domes ēkā Rātsnamā līdz 30. aprīlim skatāma izstāde „Rīgas jūgendstila arhitektūra”. Tā ir līdz šim apjomīgākā Rīgas jūgendstila arhitektūras ekspozīcija. Simtiem jūgendstila celtnu, kas tapušas pilsētas straujākajā uzplaukuma periodā 20. gadsimta sākumā, nosaka Rīgas vēsturiskā centra, kas ir pasaules kultūras mantojuma vieta, vides unikālo tēlu. Tam nav līdzvērtīga visā pasaulē.

Atskārsmē par jūgendstilu kā Rīgas kultūras mantojuma augstāko vērtību un bagātību, kas izceļ un padara Rīgu tik pievilcīgu daudzu jo daudzu citu Eiropas pilsētu vidū, tostarp arī to, kuras visvairāk lepojas tieši ar savām jūgendstila ēkām, nāca ne pārāk sen – tikai pirms dažiem desmitiem gadu. 1989. gadā pēc pašreizējā Rīgas pilsētas arhitekta Jāņa Dripes, kas tolaik bija Latvijas Arhitektu savienības valdes priekšsēdētāja vietnieks, iniciatīvas, tika izveidota un Svētā Pētera baznīcā izstādīta ekspozīcija, kurā uz septiņdesmit plātnēm izkārtotās lielzīmēra melnbaltās fotogrāfijās vienuviet varēja gūt iespaidu par Rīgas jūgendstila bagātību, kuru varbūt nepamana ikdienas gaitās. Fotogrāfijas ar „Carl Zeiss” fotogrammetrisko kameru uzņēma arhitekts Andris Rībenis, izmantojot autokrānu. Apzinoties, ka diez vai vienā šādā izstādē var atspoguļot visu Rīgas jūgendstila daudzveidību, toreiz galvenā vērība tika veltīta stila divām formālajām ievirzēm – eklektiski dekoratīvajai, kas galvenokārt pazīstama ar pārbagāti rotātajām Alberta ielas ēkām, un nacionālajam romantismam, kas ir varbūt pati spilgtākā Rīgas jūgendstila savdabība.

1992. gadā sākās šīs izstādes ceļi Eiropā. Līdz 1997. gadam tā tika eksponēta Karlsrūē, Brēmenē un Darmštātē (Vācijā), Kopenhāgenā (Dānijā), Grācā (Austrijā), Parīzē (Francijā), Helsinkos (Somijā) un Leipcigā (Vācijā).

1998. gadā izstādes materiāli tika atjaunoti un papildināti ar jūgendstila ēku oriģinālajiem projektu zīmējumiem, jūgendstila durvju fotogrāfijām un dažādiem lietišķi dekoratīvās mākslas priekšmetiem. Šādā komplektācijā izstāde pirmoreiz tika eksponēta Londonā. Tur ēku projektu zīmējumi tika ierāmēti elegantos cēlkokā ietvaros. To paveica Britu Karaliskā arhitektu institūta Heinca izstāžu galerijas speciālisti. Pēc tam izstāde pilnā vai daļēji apjomā ceļoja uz Bristolu un Edinburgu (Apvienotajā Karalistē), Olesundā (Norvēģijā) un Briseli (Beļģijā). 1999. gada vasarā to varēja redzēt Rīgā, Valsts Mākslas muzejā, tad Stokholmā (Zviedrijā), vēreiz Rīgā (Rīgas Juridiskajā augstskolā), Tallinā (Igaunijā), Lisabonā un Porto (Portugālē), vēlreiz Briselē, Ščecinā (Polijā), Kauņā (Lietuvā), un 2005. gadā atkal Rīgā (Dizaina un dekoratīvās mākslas muzejā kopā ar starptautisko izstādi „Art Nouveau in Progress”).

2008. gadā ar Rīgas Pilsētas arhitekta biroja atbalstu tika izgatavota jauna ekspozīcija – 30 krāsainā tehnikā izpildītas plātnes, kurās līdz ar Rīgas jūgendstila ēku lielāka izmēra attēliem redzamas arī ēku detaļas un projektu zīmējumu reprodukcijas. Šo attēlu un paneļu iekārtojuma autors ir RTU profesors Jānis Krastiņš. Ēkas izvēlētas tā, lai tiktu atspoguļots Rīgas jūgendstils visā tā neparasti plašajā mākslinieciskās izteiksmes aptvērumā, izņemot eklektiski dekoratīvo ievirzi, jo parādīta jau iepriekš un, kaut saista uzmanību ar savu ekstravaganci, Rīgai kopumā nav nemaz tik raksturīga. Šo ekspozīcijas daļu pirmoreiz izstādīja 2008. gada rudenī Lisabonā (Portugālē) un pagājušajā gadā arī Spānijas pilsētās Valensijā un Alikantē.

Tagad visa plašā ekspozīcija Rīgas Rātsnamā sakopota vienuviet, turklāt to gleznaini papildina arī virkne Rīgas Pilsētas arhitekta birojā izgatavotu paneļu ar skaistāko jūgendstila ēku detaļu lielzīmēra attēliem. Izstādē redzams arī pilsētas plāns, kurā iezīmētas visas jūgendstila celtnes. Jebkuras citas pilsētas līdzīgs plāns izskatītos patukšs. Rīgai ir, ar ko lepoties.